

Octombrie 2014

„SOLUȚII INTELIGENTE PENTRU PERFORMANȚĂ”

Buletin informativ nr.2

Solurile Republicii Moldova, de la legendă la realitate

De-a lungul istoriei de 4,6 miliarde de ani a planetei noastre, printre schimbările petrecute până aceasta a căpătat înfățișarea de azi, se numără și pedogeneza, adică formarea solului.

Procesul de formare a solului a avut loc în timp îndelungat și a constat în interacțiunea mai multor factori de pedogeneză: roca-mamă, organisme vii (animale și microorganismele), climă, vegetație, relief, ape freactice și de suprafață, timpul geologic.

Tocmai de aceea, atunci când Dumnezeu a binecuvântat Moldova cu un sol atât de fertil, trebuie să conștientizăm că el este o resursă greu regenerabilă și că trebuie ocrotit și nu exploatat haotic. Ceea ce s-a distrus în timp de câteva decenii se va repara într-un interval de timp mult mai lung. Stratul de humus nu este inepuizabil și de aceea, el trebuie exploatat rațional, prin metode prietenoase.

Tezaurul național, moștenire pentru viitor A fost o vreme când solurile Moldovei erau într-adevăr legendare prin belșugul roadelor pe care le dădeau. Și asta fără să fie stresate prin fertilizări abuzive și prin practici exagerate, intensive. Ele sunt practic, cea mai valoroasă moștenire pe care ne-au lăsat-o înaintașii și pe care suntem datori să o transmitem intactă generațiilor viitoare.

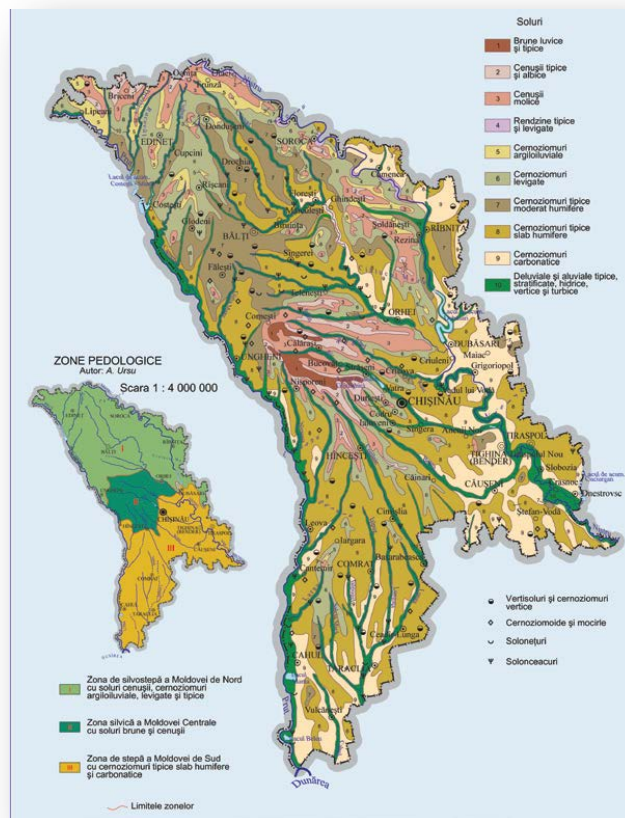
În prezent, în R. Moldova, resursele funciare și de sol reprezintă 33.800 km², având următoarea structură pe categorii de folosință: teren agricol- 75,5 %, păduri și plantații forestiere- 12,5 %, alte categorii de terenuri- 12 %.

Plantațiile perene - preponderent vii și livezi - care se supun cu regularitate lucrărilor și tratamentelor chimice, constituie 14,5 % din terenurile agricole.

Astfel, suprafețele supuse lucrărilor intensive ocupă aproape 2/3 din suprafața totală a țării și 85,3 % din suprafața terenurilor agricole. După calitățile naturale, solurile Republicii Moldova fac parte din categoria celor mai valoroase din zona temperată. Spațial, pe teritoriul Moldovei este pronunțată zonalitatea pe altitudine și pe latitudine. Cele mai răspândite soluri din Moldova sunt cernoziomurile, care ocupă 75% din suprafața întregului teritoriu. În nord-vestul Codrilor, la altitudinea de 300-400 m deasupra nivelului mării, în pădurile de fag și carpen s-au format solurile brune de pădure. La altitudinea de 200-250 m deasupra nivelului mării, în gorunișuri s-au format soluri cenușii de pădure, iar în locurile mai joase – cernoziomurile care parcă ar contura solurile cenușii și brune de pădure.

Pentru Codrii sunt caracteristice solurile brune de pădure și cele cernoziomice. Zonalitatea pe latitudine este marcată bine de caracterul răspândirii cernoziomurilor. În nordul republicii predomină cernoziomurile tipice și levigate, în partea centrală se întâlnesc cernoziomurile podzolite

și levigate, iar la sud sunt răspândite cernoziomurile obișnuite și carbonatice. În luncile inundabile ale râurilor, sub vegetația de luncă și de baltă, s-au format solurile intrazonale. Eroziunile au influențat formarea solurilor cu un diferit grad de eluviune. Sunt răspândite soluri de toate profilurile, aluviale și deluviale. După componența fizicochimică, solurile fertile constituie 80% din teritoriul republicii. Din ele, 63 % revin solurilor cu textura lutoasă, iar 15 % - ușoare, argiloase-grele.

Cu timpul, el s-a transformat într-un mare dușman și astăzi când vedem câmpuri spălate, erodate, sau râpe, astea sunt și consecințele neglijenței noastre, dar și a folosirii abuzive a acestei unelte.

- Am înțeles, renunțăm la plug. Și atunci, cum vedeți dumneavoastră agricultura performantă, în termenii secolului XXI?

- Sunt tehnologiile moderne la care trebuie să ne adaptăm cât mai rapid. Astăzi avem mai multe soluții de practici agricole prietenoase mediului, care să nu distrugă stratul de humus, să nu îi sărăcească puterea de a hrăni plantele. Tocmai aici intervine și componenta de management durabil al terenurilor din proiectul „Agricultura competitivă în Moldova”. Este un program care vine în sprijinul fermierilor mici și mijlocii și este important nu doar prin sprijinul financiar acordat, cât mai ales prin consultanța pe care ei o primesc. Sunt convins că în 2017 când se va încheia, multe mentalități se vor reaseza în matca lor firească.

- Trăim într-o epocă a internetului, în care nu doar informația circulă cu viteză sporită. Practic nu mai putem vorbi de performanță în niciun domeniu fără implementarea tehnologiilor digitale. Când vom putea vorbi și în R.Moldova de o agricultură digitalizată? Sau făcut ceva pași în această direcție? Și, dacă da, care sunt aceștia?

- Chiar și azi putem vorbi despre agricultura digitalizată. Pe câmp o să puteți vedea din ce în ce mai multe utilaje care seamănă cu ajutorul sistemelor GPS, altele cu laser. Performanța este maximă. De altfel, în cadrul Ministerului avem și un Centru de informatică, unde se află întreaga evidență electronică a terenurilor agricole, a producției, a plăților efectuate prin AIPA ș.a. Putem vorbi de acum despre o e-guvernare și în agricultură. Desigur însă că de acum trebuie să avem grijă să ținem pasul cu noutățile care, cel puțin în acest domeniu, apar cu o mare viteză.

- Din câte am observat în recentele dvs. intervenții în spațiul public, o problemă de care vă loviți este cea legată de atribuțiile reale ale Ministerului Agriculturii. Despre ce este vorba?

- Este vorba tot de conflictul dintre vechile mentalități și realitățile sistemului în care evoluăm azi. Publicul informat știe că un minister are la ora actuală rolul de a implementa legile în domeniu, de a crea și implementa politicile specifice, de a crea și dezvolta piețe, de a acorda consultanță. Dar acest public informat, de regulă, se află în mediul urban. În schimb, populația activă în agricultură se arată a fi încă insuficient de informată și are așteptări nerealiste de la acest minister, făcând adesea presiuni nejustificate. Ori astăzi, Ministerul Agriculturii nu mai este un administrator de colhozuri, așa cum continuă să îl considere mulți dintre cei ce nu se pot debarasa de mentalitățile vechi. Personal, văd rezolvarea acestui contrast al mentalităților populației rurale într-un viitor nu foarte îndepărtat, dar pentru asta trebuie o comunicare cât mai eficientă. Aici aș spune că e nevoie și de ajutorul presei, cu siguranță.

- În contextul embargourilor impuse de Federația Rusă, care credeți că sunt soluțiile? Este într-adevăr piața europeană o soluție a acestei crize?

- Da, cu siguranță este, dar nu putem reorienta o industrie întreagă peste noapte. Sigur vom avea nevoie de timp. Producătorii de fructe și legume din R. Moldova sunt pregătiți să ajungă pe piața Uniunii Europene, dar nu într-un număr foarte mare. În câțiva ani însă, producătorii moldoveni vor iubi piața europeană. La 1 septembrie a început aplicarea provizorie a Acordului de Asocierie și Liber Schimb cu Uniunea Europeană, prin urmare, exportatorii moldoveni de fructe și legume vor fi scutiți de plăți vamale. Rusia a impus însă și ea taxe pentru un șir de mărfuri moldovenești, după ce a restricționat în această vară accesul fructelor și legumelor pe piața rusească. Adevărul este că până când oamenii noștri nu se vor convinge că în Uniunea Europeană se poate vinde bine, cu prețuri bune, cu relații civilizate, nu vor înțelege că există și altceva decât piața rusească. Oamenii se țin de trecut. Poate nu aveau mult de câștigat, poate sufereau, dar aveau stabilitate. Într-un fel, îi înțeleg pe cei la care veneau tirurile în livadă, sau pe dealuri, la vie, încărcau marfa, fără a plăti impozite. Lucrau la negru și lor le era bine. Dar nu îi era bine și statului, iar peste scurt timp lucrurile se întorceau împotriva lor. Acum, cei care vor exporta printre primii pe piața UE îi vor determina și pe

alții să facă același lucru, să se conformeze pieței europene și vor beneficia mult mai mult, decât au beneficiat, aflându-se pe piața rusească. După impunerea restricțiilor de către ruși, producătorii de mere au fost cei mai descurcâreți și au creat Asociația Producătorilor „Moldova- Fruct”, care acum stabilește contacte cu reprezentanți de pe piața europeană. Au ajuns și la Ministerul Agriculturii de la București, au lansat negocieri. Această asociație este deschisă pentru producători mari și mici. Veți vedea în câțiva ani cât de mult vor iubi producătorii moldoveni piața europeană pentru că este una stabilă, cu bani. Nu vă imaginați cât de tare erau batjocoriți, discriminați producătorii moldoveni în Rusia. Și ca să vă răspund mai complet, trebuie să știți că nu ne limităm numai la deschiderea pieței europene. Același lucru îl facem și în China, și în Japonia, și în alte state din Asia.

- Din câte cunoaștem, UE a intervenit nu numai cu soluția accesului pe piața sa, ci și cu un sprijin financiar consistent. Proiectul „Agricultură competitivă în Moldova” este un exemplu. E singurul?

- Nu, nu este singurul. Mai avem programul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (ENPARD) al UE, destinat țărilor din imediata vecinătate. Bani din program sunt destinați statelor care vor decide că agricultura se numără printre priorități în dialogul cu Uniunea Europeană. Recent, în luna iunie, am participat la lucrările celei de-a doua sesiuni ENPARD, la Bruxelles. Cu acest prilej, am identificat două direcții principale pentru care există speranța de a obține suportul ENPARD:

- consolidarea siguranței alimentare și dezvoltarea competitivității. Am spus și acolo, repet și acum: Republica Moldova nu are intenția de a crea o piață concurentă pentru cea a UE, ci una complementară, care își va găsi locul său și consumatorul său, pe piața UE. Este important să stabilim corect prioritățile în realizarea cărora ar putea fi atras ENPARD: instituirea sistemului „e-agriculture”, utilizarea deșeurilor în agricultură și consolidarea capacităților instituționale ale autorităților de resort. Sunt convins că foarte curând vom reuși să lansăm un Proiect pilot în cadrul ENPARD. Apoi mai este vorba și despre ajutorul acordat de Polonia. În cadrul ședinței de Guvern, din 3 septembrie, a fost aprobată Hotărârea Guvernului privind implementarea Legii nr. 134 din 11.07.2014 cu privire la ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Polone

referitor la obținerea unui credit de asistență în sumă de 100 milioane euro. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) este desemnată în calitate de instituție implementatoare pentru domeniul agriculturii, procesării produselor alimentare și infrastructurii aferente acestora. Creditul va fi oferit pentru o perioadă de 25 ani, cu rata anuală de 0,15% și cu o perioadă de grație de 5 ani. Valoarea minimă pentru un contract, care face obiectul acestui Acord este de 0,5 milioane euro. Scopul general al suportului din partea Republicii Polone constă în sporirea competitivității sectorului agricol prin restructurarea, modernizarea și creșterea treptată a cotei de produse agricole cu valoare adăugată înaltă. Vor fi două direcții principale de asistență: modernizarea și restructurarea fermelor specializate în producția de produse agricole tradiționale și investiții în tehnologii moderne privind procesarea produselor agroalimentare.

- Care segment din agricultură se dovedește a fi cel mai performant? Cum explicați „demarajul” acestuia față de celelalte segmente?

- Cu siguranță este vorba despre horticoltură și în special despre sectorul viti-vinicol. Aici performanța este justificată și prin tradiția bogată pe care o avem. Și chiar putem vorbi despre performanță. Via și vinul sunt adevărate branduri de țară ale R. Moldova, ele reprezintă imaginea noastră în raport cu lumea. Dacă mergi într-o țară străină și vrei să oferi cuiva un mic cadou simbolic, dar reprezentativ, duci o sticlă cu vin. Și sigur nu te faci de râs, chiar dacă o duci în țări cu tradiție, cum sunt Italia, Spania, sau Franța. Și să știți că nu este deloc ușor, așa cum pare la prima vedere, să faci vinul, un vin foarte bun. Este atâta muncă și, așa spune eu, chiar o artă, încât nu sunt mulți care pot face performanță.

A intervievat: Ștefan TERIȘ

Interviu publicat în Ediția specială nr.2 - Managementul durabil al terenurilor, distribuită împreună cu Revista NATURA, numărul septembrie 2014

Sesiune de informare cu privire la managementul durabil al terenurilor la Ștefan Vodă

În luna Octombrie 2014, Mișcarea Ecologistă din Moldova a organizat mai multe sesiuni de informare cu scopul de a mobiliza și de a genera interes și sprijin din partea reprezentanților autorităților publice locale, a asociațiilor de fermieri, precum și a producătorilor agricoli individuali, privind practicile de management durabil al terenurilor și posibilitățile de accesare a fondurilor oferite în cadrul proiectului Agricultură Competitivă în Moldova (MAC-P), componenta: “Fortificarea capacităților în practici de management durabil al terenurilor”. Unul din aceste evenimente s-a desfășurat la Ștefan Vodă, unde fermieri, autorităților publice locale, dar și reprezentanți ai organizațiilor societății civile s-au reunit pentru a afla mai multe despre esența gestionării durabile a terenurilor, practici și principii ce trebuie respectate pentru o valorificare sustenabilă a solului. De asemenea, au fost

invitați și reprezentanți ai serviciilor teritoriale ale Agenției pentru Plăți și Intervenție în Agricultură care au prezentat în detalii procedura de aplicare a dosarelor pentru liniile de finanțare a investițiilor efectuate de agricultori. Astfel de evenimente vor fi organizate în majoritatea raioanelor din Republica Moldova.

Practici agricole prietenoase mediului înconjurător

În agricultură, protecția mediului se concentrează prioritar pe protecția solului, a rezervelor de apă terestre și subterane, a resurselor genetice, a pădurii și peisajului. De asemenea, se urmărește și asigurarea calității produselor care ajung la consum, sau la procesare, eliminarea materialelor poluante și întărirea securității alimentare.

Simion Selișteanu

Îndeplinirea acestor obiective se realizează prin modalități de producție agricolă prietenoase față de mediul înconjurător și prin utilizarea durabilă a suprafețelor agricole. Astfel se asigură o creștere a producției produselor vandabile care să aibă calități nutritive, gustative și olfactive cu adevărat deosebite. Pe lângă veniturile obținute din comercializarea unei producții de calitate, fermierii care aplică astfel de practici mai pot beneficia și de alte posibilități alternative de câștig. Cea mai la îndemână este dezvoltarea turismului ecologic și rural, prin deschiderea de agropensiuni care să promoveze tradițiile și produsele locale. La fel, se pot amenaja mici linii de prelucrare a producției prin care se adaugă o plusvaloare consistentă. Pentru a ieși însă din zona teoriei, iată mai jos și câteva principii și recomandări concrete de practici agricole prietenoase mediului.

Curtea și livada

Aleile nu trebuie asfaltate sau acoperite cu alte tipuri de materiale impermeabile. Se recomandă acoperirea cu pietriș, sau pavarea cu piatră a aleilor și potecilor pentru a oferi un cadru ambiental plăcut și în același timp uscat și propice din punct de vedere ecologic. Se recomandă acoperirea pereților exteriori ai caselor și clădirilor auxiliare cu plante câțărătoare și crearea gardurilor vii din specii locale adecvate. Se vor amenaja adăposturi pentru păsările sălbatice și se vor proteja arborii bătrâni și scorburoși. Se vor realiza platforme de compostare pentru reziduurile organice din gospodărie, compostul reprezentând un îngrășământ valoros și un excelent mediu de viață pentru o mulțime de animale mici și insecte folositoare. Se vor cultiva pomi fructiferi, varietăți de legume și plante decorative tradiționale specifice zonei și se va evita introducerea în cultură a speciilor străine neavizate, sau chiar interzise. Se va menține pe cât posibil flora spontană bogată în pajiști, evitându-se cosirea repetată.

Câmpurile

Foto: Constantin Grigoriță

Se vor evita pe cât posibil arăturile timpurii, în timpul iernii și al primăverii, precum și arăturile pe sol prea umed, pentru a nu-l compacta și astfel să fie afectat modul de viață al organismelor care trăiesc în sol. Se vor folosi cât mai puțin agregate agresive pentru afânarea și mărunțirea solului (freze, grape, cultivatoare) care pot afecta și distruge organismele din sol. Se vor aproviziona solurile cu materiale organice, stimulând astfel activitatea benefică a rămelor. Se vor efectua lucrările solului cât mai devreme posibil, pentru a permite animalelor sălbatică să revină în habitatul lor natural. Se recomandă ca seceratul cerealelor păioase și cositul furajelor să se efectueze de la mijlocul câmpului spre margini pentru a evita uciderea puilor și a animalelor tinere. În același scop, mașinile de recoltat trebuie dotate cu dispozitive de alarmă pentru îndepărtarea animalelor. Se recomandă păstrarea de spații necultivate (haturi), între cele cultivate.

Pajiști, fânețe și pășuni

Nu se vor efectua fertilizări și lucrări de întreținere în perioada înfloririi. Nu se vor executa lucrări în perioada când solul este prea umed pentru a nu determina apariția proceselor de degradare a solului prin compactare excesivă. Se vor salva și proteja arborii mari solitari și arbuștii existenți, deoarece ei asigură hrana și adăpostul viețuitoarelor sălbatice. Se recomandă ca pășunile naturale degradate să nu se are, ci să se supraînsămânțeze cu semănători dotate cu brăzdări adecvate. Se recomandă cosirea doar manuală în luncile inundabile și pe terenurile cu o stare de umiditate ridicată. Se va evita pășunatul pe pășunile îmbătrânite, degradate, pe cele însămânțate în scopul regenerării, în păduri, pe coastele dealurilor acoperite cu arbuști și în zonele protejate din jurul lacurilor și râurilor. Se va interzice pășunatul pe ploaie. Se va interzice, de asemenea, suprapășunatul, deoarece în acest caz nu se asigură un raport optim între numărul de animale, suprafața și calitatea pășunii. La trei-patru zile, locul de muls și de înoptare a animalelor să fie schimbat pentru a asigura o îngrășare

uniformă a pășunii (târlire). Bălegarul bine putrezit să fie împrăștiat primăvara, imediat după topirea zăpezilor, în strat cât mai uniform, concomitent cu supraînsămânțarea cu semințe de leguminoase și graminee valoroase.

Se recomandă ca îngrășarea pășunilor și fânețelor să se facă anual numai cu îngrășăminte naturale. Se va evita bălegarul care conține rumeguș (utilizat ca așternut) din cauza acidității acestuia. Se vor introduce arbori și arbuști forestieri pentru amenajările silvopastorale, în scopul îmbunătățirii condițiilor de mediu, de pășunat și de odihnă a animalelor. Se recomandă folosirea alternativă a pajiștilor, respectiv 1-2 ani ca pășune și 1-2 ani ca fâneță. Se recomandă crearea unor culturi silvice (frunzare) ca rezervă nutritivă pentru animale în situații extreme cum este seceta prelungită.

Păduri și fâșii forestiere

Se va limita promovarea unor specii de plop negri hibridi în zonele inundabile și în luncile râurilor. Se vor extinde speciile de plop și salcii care nu necesită fertilizări și irigații. Se vor stabili măsuri pentru stoparea fenomenului de uscarea a pădurilor și se vor extinde ariile forestiere protejate. Se va controla de către specialiști autorizați folosirea produselor chimice de sinteză în combaterea dăunătorilor. Este bine să se recurgă pe cât posibil la mecanismele de autoreglare ale naturii, cum sunt păsările sau animalele care se hrănesc cu acești dăunători.

Primarii sau asociațiile proprietarilor de păduri, acolo unde ele există, trebuie să creeze pepiniere comunale proprii, gospodărite cu ajutorul populației rurale, beneficiara materialului vegetal lemnos. Se recomandă înființarea de-a lungul căilor rutiere a gardurilor vii, a perdelelor forestiere din copaci și arbuști care să asigure protecția împotriva vânturilor și viscozelor, precum și habitat și hrană pentru fauna sălbatică. Este bine ca aici să existe măcar un șir de arbori naturali, arbuști, sau vegetație înaltă succulentă. Se va evita cosirea înainte de luna iulie a șanțurilor și canalelor din zonele rutiere și se va interzice ca primăvara să se ardă ierburile uscate de-a lungul arterelor, șanțurilor și canalelor.

IMPORTANT !!!

Fermierii interesați de Programul de granturi privind sporirea productivității printr-un management durabil al solului pot să apeleze pentru detalii următoarele instituții:

Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), Linia fierbinte AIPA - (022) 213 333 / (022) 210 637, Echipa de consultanți – (022) 278 701, Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 162, Chișinău, MD-2004, www.aipa.gov.md și **Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în domeniul Agriculturii, finanțate de Banca Mondială (UCIMPA)**, Str. Cosmonauților, nr. 9, oficiul 512, Chișinău, MD-2005, Tel: (022) 222 465; (022) 244 479, Fax: (022) 244 469, www.capmu.md